

מסורת הש"ס

(א) [לקמן ח.א.]. (ב) [בבבבב...]

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מ.

עין משפט
גז מוצה

דע. דשאר ממתינין שזה קמני: טריסיס. מעה קטנה: דינר
כסף טריסיס פונדיון ופרופס. או או קמני: דינר מעטעו.
טעויה במטבע זורה ולא טענו משקל זה הודה לו מטבע וע"פ
שזו כסף חזו נחשת ממין הטענה היא דכולהו מטבע ניהו: דיקא
נמי כו'. אלמלא טעמא משום דכל
מטבע חד הוא ודוקא קמני: ורב.
דבעי למימר שזה קמני הכי מפרש
סיפא דקאמר שהכל מין מטבע אחד
הוא כל מטבעות השניות כאלו דין אחד
להם אף הקטנה שבהן יש בה כדי
הדאה לחייבו טעויה: נישא כשמואל
סביבא ליה. דכולהו ממתי' דוקא
קמני ומשום הכי מן ברישא שמי כסף
יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה
פטור משום דמה שטענו לא הודה לו
אלא אי שזה טעין ליה הוה מייחבי
ואע"ג דחלמח טענה שמי כסף ומו
ה"ב כמוספמא(י) דינר וזכז וזכז
יש לי בידך אין לך בידי אלא דינר
כסף טייב. ופני דינר וזכז היינו
טענו ומשום דטעמא משום דהכל מין מטבע
אחד וזכה ליה ממין הטענה. ומיהו
סייעמא לרב הוא דמלאכטריין
לפרושי וזכז וזכז מכלל דמתי' דמן
דינר וזכז פתמח זהו קאמר ושהכל
דין מטבע אחד קמני וקאסיפא שזה
ירשא נמי שזה וקמני ירשא שמי כסף
יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה
שטור ועי"ג משום דליכא כפירת שמי
כסף הוא: ה"ק כל האומר דינר וזכז
כאומר וזכז [והוב] דמי. וברייתא לא
שהטען מפרש וזכז וזכז קאמר אלא
ה"ק הטען דינר וזכז פתמח דמסתמא
זכז וזכז קאמר והלה אומר אין לך
בידי אלא דינר כסף דהיינו נמי דינר
מטבע וישנה הודאה ממין הטענה
חייב: פטר מעט פטור. אלמלא
שהטען קמני שמי כסף כעתיב: לא שנו.
דבעי טענה שמי כסף אלא כשטענה
הנאה כטענה מלוה והודאה מקמא
דלוה אכל שטענה שטענה עד אחד
שהלה כפר הכל ועד אחד מעידו
שהוא חייב ונמלא מחייבו (א) אפילו לא
טענה אלא פרוטה וכפר חייב הואיל
ואם היו שנים היו מחייבין אותו ממון
לפרוע דהא שזה פרוטה ממונא הוא
היחד מחייבו טעויה: ישר וכן א"ר
יוחנן גר' וז"ג תו י"שר: מכלל
דפליגי עליה ר"ל. בעיה הוא דקא
צני גמרא לישא מדקאמר וכן אמר
ר' יוחנן מכלל דפליגי עליה בר
פלוגתיה: א"ר מישא הוה שמי ליה
ושפיק ליה. כך היה דרכו של ריש
דבר צניח המדרש היה שזה מלהשיב עד שיגמר רבי יוחנן כל
צרכו וכל טעם דבריו ואח"כ היה מולק עליו וצוחך כך יא' רבי
יחאק זה מנהמ"ד ולא שמע אש נחלק עליו: איכא דאמרי
מישאי הוה שמי. ריש לקיש מישא צני מדרשא כי אמרה ר'
יוחנן להא מילתא: ור"ג מחייב. דלא צני הודאה ממין הטענה:
הודה

בשוענו בדינר בטבעות. פי' כקונטרס טעויה במטבע זורה
ולא טענו משקל זה הודה לו מטבע וע"פ שזה כסף
זה נחשת ממין הטענה היא דכולהו מטבע ניהו וקשה ללעיל
(דף לט.) גבי שמי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה מקמי'
לשמואל דפטור משום דמה שטענו לא
הודה לו וכ"ת דלחייבי בשאינן טעויה
א"כ מסתא לה טענה דלון כאלו שזה
צ' מעוה דחסר מה שצריך ליתן כדי
להטעויה זה דומק לומר שאין שזה
פרוטה בלחזו חסרון ועוד דמשמע
צטענו מטבעות דעד השתא לא
חייבי כמטבעות וחסר צ' כסף
טעויה הם ועוד דקאמר הא קמ"ל
דפרוטה בכלל מטבע אימא משמע
דלון חידוש אלא מפרוטה דקמני
והלא בשאר מטבעות נמי יש חידוש
גדול דחשיב ממין הטענה ועוד דלפי'
עבד גדול ועבד קטן חשיב מה שטענו
לא הודה לו כפרק השאל (ב"מ דף
ק.) ומנורה גדולה ומנורה קטנה
אמרינן נמי לקמן (דף מ.ג.) דמה
שטענו לא הודה לו אע"פ שפרוטו
שזה ועוד דלשון דינר מטבעות לא
משמע דינר טעויה ועוד דבסמון
בברייתא דדינר וזכז וזכז גרסי' בכל
הפסוקים פטור וקונטרס לפי פירושו
דומק להגיה מייב על כן נראה לפרש
צטענו דינר מטבעות שגמון לו דינר
להחליף וליתן מחמיו מטבעות ואלו
אומן מטבעות והלה טוען השומר
כולם מן מדינר קמני או טריסיס
או פונדיון או פרוטה:

רבינו הננאל

שזה קמני. מרובתו פסא
דינר זהב לי בידך אין
לך בידי אלא דינר כסף
וטריסה ופרוטה ופונדיון
חייב שהכל מין מטבע
אחד. ואי אמרת דוקא
קמני אמאי חייב מה
שטענו לא הודה לו אלא
ש"מ שזה קמני וליתא
זהב שאני. דרתי ר' אלעזר
ואמר מחייבין בטעויה
דינר מטבעות וקמ"ל
דפרוטה בכלל מטבע היא
וישאר השטענה פשוטה
היא. וקמ"ל כהא כרב
דמי ר' חיאי לפיטעה
לרב סלע לי בידך אין
לך בידי אלא סלע
חסר שמי כסף שחן
שמי מין חייב. חסר
אחר פטור ש"מ כפירת
טענה שמי כסף כעתיב
ש"מ: ש"מא שמי כסף
ופירוט לי בידך אין לך
בידי אלא פרוטה שהיא
חצי חבה חייב: אמר ר'
נחמן אמר שמואל לא
שנו אלא כטענה מלוה
והודאה ליה. אבל כטענה
מלוה והודאה עד אחד
אפילו לא טענו אלא
בפרוטה וכפר בו והעיד
בו עד אחד בפרוטה
חייב שטענה בפרוטה
שאילו היה עד אחד
עם זה היה חייב לשלם
פרוטה. עכשיו בעד אחד
חייב שטענה שנאמר לא
יקום עד אחד באיש
לכל עון וגר ואמר
מר כל מקום ששנים
מחייבין אותו ממון אחד
מחייבו שבעה. וא"ר
נחמן אמר שמואל טענו
חסין ושעורין והודה לו
באחד מן חייב. א"ר
יחאק וכן א"ר יוחנן:
פירוש מישא שמי יגע
היה ולפיכך לא השיב.
ר"א שוחת היה: לימא
מסייעא ליה טענו חטים
והודה לו בשעורים פטור
ורבן גמליאל מחייב.
טעמא דטענו חטים
והודה לו בשעורים כו':
היה טענו כלים וקרקעות
הורה באחד מן חייב וכפר

תדע דקא תני סיפא דינר זהב לי בידך אין
לך בידי אלא דינר כסף וטריסיס ופונדיון
ופרוטה חייב שהכל מין מטבע [אחת] הן
א"א בשלמא שזה משום הכי חייב אלא אי
אמרת דוקא אמאי חייב אמר רבי אלעזר
בשטענו דינר מטבעות וקא משמע לן
דפרוטה בכלל מטבע איתא דיקא נמי דקמני
שהכל מין מטבע אחת ורב שהכל דין מטבע
אחת ורבי אלעזר לימא מרסיפא כשמואל
מתרץ רישא וקמני כשמואל סביבא ליה לא
סיפא דוקא דקמני שהכל מין מטבע אחת
ורישא כרב או כשמואל תא שמע דינר זהב
והוב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף
חייב טעמא דאמר ליה זהב זהוב הא סתמא
שזה קאמר ליה אמר רב אשי הכי קאמר כל
האומר דינר זהב כאומר דינר זהב והוב דמי
תני רבי חיאי לסיעויה לרב סלע לי בידך
אין לך בידי אלא סלע חסר ב' כסף חייב
חסר מנה פטור אמר רב ג' נחמן בר יצחק חייב
שמואל לא שנו אלא כטענה מלוה והודאה
לוה: אבל טענה מלוה והודאה עד אחד
אפילו לא טענו אלא בפרוטה חייב מאי
טעמא דכתיב ולא יקום עד אחד באיש לכל
עון ולכל חטאת ולכל עון ולכל חטאת הוא
דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ותניא יכל
מקום ששנים מחייבין אותו ממון עד אחד
מחייבו שבעה (א) ואמר רב נחמן אמר שמואל
הטענו חסין ושעורין והודה לו באחד מהן
חייב (א) אמר לו רבי יצחק י"שר וכן א"ר יוחנן
מכלל דפליגי עליה ר"ל איכא דאמרי
מישא הוה שמי ליה ושתיק ליה איכא
דאמרי מישא הוה שמי ליה ושתיק ליה
לימא מסייע ליה הטענו חסין והודה לו
בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב טעמא
דטענו חסין והודה לו בשעורין הא חסין
ושעורין והודה לו באחד מהן חייב לא הוא
הדין דאפי' חסין ושעורין נמי פטור והאי
דקמפליגי בחסין להודיעך כחו דר"ג ת"ש
הטענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר
בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור
הודה

שהכל דין מטבע אחד. פירש
כקונטרס שאף כטענה
שנחה יש בה כדי הודאה לחייבו
צטענה ומימה הא שמעינן מירשא
דקמני שהודאה שזה פרוטה ודומק
לומר דסלקא דעתך דגבי תביעת
דינר וזכז שיהא גדולה לא חשיבא
הודאה פרוטה:
אבל כטענה מלוה והודאה עד
אחד כו'. וא"ת דכשליה
הכותב (מסות פו: ושם) אמרינן דלון
כטענו על כפירת שעבוד קרקעות
אפי' כהעלאת עד אחד אלמא משתיין
עד אחד להודאה כמקמ"ל ויש לומר
דשמואל דהכא לטעמיה דמחייב לעיל
ככפירת פרוטה דכיון דמשמע
אפרוטה מוקמיה קרא דלכל קם
לשטענה בפרוטה אכל בקרקעות לא
משכחא דמשמע בשום מקום ולפי
זה צ"ל דלית הלכתא כותיה דשמואל
בהך דהכא כיון דמלוה כהיהא דלעיל לית הלכתא
כותיה דמתי ר' חיאי לסיעויה לרב ועוד דרב פפא דה"ל כהיהא
וכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד פטור שבעה. לאו
דוקא דהא איכא כפירת שעבוד קרקעות:
והודאה לו בשעורים פטור. כס"פ המניח (ב"מ דף לה: ושם)
מסיק רבה דר נתן דפטור אף מדמי שעורין ומימה
לית לרבה דר נתן לטון פטור דלמרי ר"ג אפי' חשיב ליה הודאה:
וה"ג מחייב. תימה דכפרת כהיהא דלמנון ורבן קאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון
דמיחייב בשלשון הכירו (א) כדי יין וכדי שמן וקאמר ליה איך שמן לה"מ קנקנים נמי חמשה אית כן חמשה לית לך משום
דיש בלשון לטון קנקנים והשתא לר"ג אפי' אין בלשון הזה לשון קנקנים מייב דלפילו צטענו חטים והודה לו בשעורים מחייב
וי"ל דלדידיה נמי נפקא מינה אם טענו עשרה כדי שמן ואמר ליה איך אין לך אלא חמש חייב גם כקנקנים כהודאתו ולא מני למימר
לא הודימי לך כקנקנים דיש בלשון הזה לשון קנקנים: להודיעך כחו דר"ג. דכחו עדיף דמילתא דרבנן הי כח דפטור:
הודה

תורה אור השלם

1. לא יקום עד אחד
איש ובמת אחר שמואל,
(א) מסות פו: ע"מ,
(ב) ובלע לט: כטענה ח.א.
(ג) לקמן מה: ושם ג.
(ד) ר"ג: (א) [לקמן מה: ח.א.].
(ה) ר"ג: (א) ב"ק לה: ב"מ ה.
(ו) [לקמן ח.א.]: (ח) ב"מ: ובלע
(ז) (ט) ופיה ה"ד.
(י) ונכנסות האריות ע"מ.
(כ) ופיה לעיל כטענה ח.א.
(ל) ג"ר ש"ך פ"ט.

הנהגות הב"ח

(א) ר"ח ד"ה לא שנו וכו'
ומלא מחייבו שבעה
הס"ד: (ב) חוה ד"ה ר"ג
מחייב וכו' טענו חסין
עשרה כדי שמן מ"ל
ומיטת כדי יין נחמק:

גליון הש"ס

נבוא טענו חטים
ושעורים. ע"י רש"י כ"ב
דף מד ע"ב ד"ה מין א"י:

מוסף רש"י

לכל עון ולכל חטאת
הוא ראינו קם. לית
מחיוב נשבע על עמיתו. לא
טענו עון ולא טענו ממון.
אבל קם הוא לשבועה.
אמר למינין מן לי מה
שהטען. אמר לי אין לך
בידי טענו ועד אחד מעידו
שזה שמי חייב לשלם לי
ש"מ. חייב לשלם לי
(בב"מ י"ט טו.) כל מקום
הנאה כטענה מלוה והודאה מקמא
דלוה אכל שטענה שטענה עד אחד
שהלה כפר הכל ועד אחד מעידו
שהוא חייב ונמלא מחייבו (א) אפילו לא
טענה אלא פרוטה וכפר חייב הואיל
ואם היו שנים היו מחייבין אותו ממון
לפרוע דהא שזה פרוטה ממונא הוא
היחד מחייבו טעויה: ישר וכן א"ר
יוחנן גר' וז"ג תו י"שר: מכלל
דפליגי עליה ר"ל. בעיה הוא דקא
צני גמרא לישא מדקאמר וכן אמר
ר' יוחנן מכלל דפליגי עליה בר
פלוגתיה: א"ר מישא הוה שמי ליה
ושפיק ליה. כך היה דרכו של ריש
דבר צניח המדרש היה שזה מלהשיב עד שיגמר רבי יוחנן כל
צרכו וכל טעם דבריו ואח"כ היה מולק עליו וצוחך כך יא' רבי
יחאק זה מנהמ"ד ולא שמע אש נחלק עליו: איכא דאמרי
מישאי הוה שמי. ריש לקיש מישא צני מדרשא כי אמרה ר'
יוחנן להא מילתא: ור"ג מחייב. דלא צני הודאה ממין הטענה:
הודה